

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

OSUVA Open
Science

This is a self-archived – parallel published version of this article in the publication archive of the University of Vaasa. It might differ from the original.

Yksityisen turvallisuusalan kansainvälinen historia ja kehitystä selittävät taustatekijät

Author(s): Paasonen, Jyri

Title: Yksityisen turvallisuusalan kansainvälinen historia ja kehitystä selittävät taustatekijät

Year: 2023

Version: Publisher's PDF

Copyright ©2023 Suomen kriminologinen yhdistys ry.

Please cite the original version:

Paasonen, J. (2023). Yksityisen turvallisuusalan kansainvälinen historia ja kehitystä selittävät taustatekijät. *Kriminologia*, 3(2), 121–129. <https://doi.org/10.54332/krim.111843>

Yksityisen turvallisuusalan kansainvälinen historia ja kehitystä selittävät taustatekijät

JYRI PAASONEN

Tämä kirjoitus pohjautuu Paasonen Yksityisen turvallisuusalan historia -teokseen ja hänen aiempaan Kriminologiablogin kirjoitukseensa.

Yksityinen turvallisuusala on kehittynyt valtiokohtaisesti. Tällä hetkellä useissa valtioissa käydään keskustelua yksityisen turvallisuusalan roolista ja sen merkityksestä yhteiskunnallisena toimijana, jolla on jo pitkä perinne (ks. esim. Johnston, 1992). Perinteisiä turvallisuusviranomaisten tehtäviä ulkoistetaan eri puolella maailmaa. Ulkoistaminen on herättänyt keskustelua siitä, heikkeneekö valtion suvereniteetti, kun julkisen vallan tehtäviä alkavat hoitaa entistä enemmän yksityiset toimijat. Yksityisen turvallisuusalan ja turvallisuusviranomaisten rajanveto on hämärtynyt, minkä myötä käydään keskustelua myös siitä, miten yksityinen turvallisuusala toimii ja kuinka sitä tulee valvoa. Yksityisen turvallisuusalan kasvun myötä valtiot ovat joutuneet kehittämään ja uudistamaan toimialan sääntelyä (Paasonen, 2021).

Yksityistä turvallisuusalaa koskeva kansainvälinen tutkimus on ollut vähäistä, jos sitä verrataan turvallisuusviranomaisiin liittyvään tutkimukseen, mutta se on lisääntynyt kuitenkin toimialan kasvun myötä. Yksityisen turvallisuusalan asemasta yhteiskunnissa alettiin kiinnostua 1970-luvun alussa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa julkaistiin useita yksityiseen turvallisuusalaan liittyviä raportteja (esim. Kakalik & Wildhorn, 1971; O' Toole, 1978). Pian tämän jälkeen myös Kanadassa ja Isossa-Britanniassa julkaistiin toimialaan liittyen erilaisia julkaisuja ja tutkimuksia (esim. Draper, 1978; Shearing & Stenning, 1981).

Yksityinen turvallisuusala on kasvanut voimakkaasti viimeisten vuosikymmenien aikana, joten myös siihen liittyvä kansainvälinen tutkimus on painottunut toimialan kasvuun (esim. Bayley & Shearing, 1996; Johnston, 2000; Reiner, 2000). Tutkijat ovat tehneet useita kansallisia tutkimuksia yksityisestä turvallisuusalasta ja sen kehityksestä (esim. Saksasta Nogala & Sack, 1999; Ranskasta Ocqueteau, 2006; Venäjältä Volkov, 2002; Japanista Yoshida & Leishman, 2006; Etelä-Afrikasta Minnaar, 2005; Brasiliasta Wood & Cardia, 2006; Hollannista van Steden, 2007). Lisäksi on tehty tutkimuksia, joissa on vertailtu yksityisten turvallisuusalan kasvua ja kehitystä eri valtioissa (esim. South, 1994; de Waard, 1999).

Yksityisellä turvallisuusalalla on pitkä historia jo ennen kuin moderni poliisijärjestelmä luotiin yhteiskuntien teollistumisen myötä (Button, 2002). Tässä artikkelissa tarkastellaan toimialan alkutaipaleita 1800-luvulta lähtien Yhdysvalloissa, Isossa-Britanniassa ja Keski-Euroopassa. Lisäksi artikkelissa tarkastellaan yksityisen turvallisuusalan kehityksen taustatekijöitä ja sitä selittäviä erilaisia teorioita. Lopuksi esitetään kokoavia jehlopäätöksiä.

ALLAN PINKERTON PERUSTAA YHDYSVALTOJEN ENSIMMÄISEN ETSIVÄTOIMISTON

Yhdysvalloissa etsivätoiminta sai yksityisellä sektorilla alkunsa tarpeesta, jota julkinen poliisi ei pystynyt täyttämään. Julkinen valvonta oli 1800-luvulla kehittämätöntä ja hajanaista sekä keskittynyt rikollisuuden torjunnan sijaan partioiden näkyvillä oloon. (Miller, 2019.) Näin ollen yksityisetsivistä tuli olennainen osa valvontaa, ja myöhemmin he jopa muokkasivat poliisin tutkintametoja (Ross, 2020, s. 25).

Yhdysvaltojen etsivätoiminta kehitettiin 1830-luvulla, ja ne laajenivat Allan Pinkertonin toimesta vuonna 1855 toimimaan suurten yritysten muun muassa huijauksiin ja kavalluksiin liittyvissä tutkimuksissa (Friedman, 1991, 1993). Myös junarosvot saivat kokea yksityisetsivien taidot 1860- ja 1870-luvuilla, kun esimerkiksi rautatiet, kaivosyritykset ja vakuutusyhtiöt palkkasivat yksityisetsiviä jahtaamaan karkulaisia ja soluttautumaan lainsuojattomien jengeihin (Morn, 1982).

Yhdysvalloissa alkoi 1800-luvulla vakiintua osassa alueita laaja käsitys siitä, milloin tappaminen on itsepuolustusta. Tämä käsitys heijastelee vallankumouksellista ja raja-alueiden ideologiaa, amerikkalaista asekuultuuria sekä niihin liittyviä ihanteita kunniasta ja miehisyydestä, mikä tuo mukanaan fyysisen vastaamisen uhkiin tai loukkauksiin. (Miller, 2020, s. 42)

Alun perin itsepuolustuksen piti olla hyökkääjää pakenevan henkilön viimeinen keino, mutta 1800- ja 1900-luvuilla tuomioistuimet ja oikeustieteilijät hylkäsivät ”pakeneemisvelvollisuuden” ja ”pidä oma puolesi” -näkemys sai kannatusta (Miller, 2020, s. 54). Tätä muutosta edistivät revolverin ja toistuvan kiväärin keksinnöt 1800-luvulla, joiden myötä pakeneminen muuttui vaikeammaksi ja monet ihmiset katsoivat, että yksilön hengen sekä maineen suojaaminen vaati välitöntä

reagointia pakenevien sijaan (Miller, 2020, s. 43).

Yksityisetsivät toimivatkin tosiasiallisena kansallisena poliisivoimana kuuden vuosikymmenen ajan 1870-luvulta lähtien. He täyttivät osa- ja liittovaltiollisen tason valvontapalvelujen puutteet, jotka olivat olemassa Federal Bureau of Investigationin (FBI) perustamiseen saakka, eli vuoteen 1935 asti. (Morn, 1982; Robertson, 2020, s. 117.)

CORNHILLIN KORULIIKKEEN RYÖSTÖ HERÄTTI KESKUSTELUN ISOSSA-BRITANNIASSA

Englannissa ja Walesissa rikosten syytteenpano oli 1800-luvun alussa pääosin uhrien, heidän perheidensä tai kavereidensa harteilla. Saatavilla olevien seurakunnan konstaapelien tai yövartijoiden tehtävänä oli lähinnä pidättää ja tuoda epäillyt henkilöt paikallisen henkikirjoittajan eteen, joka itse joko kuunteli tapauksen, siirsi sen korkeammalle viranomaiselle tai vakavimmissa rikkomuksissa oikeudenistuntoon, jota johti valtion nimittämä tuomari. Syytteenpanot olivat kuitenkin tuohon aikaan kalliita ja aikaa vieviä. (Cox & Devi-McGleish, 2020, s. 99.)

Vähemmän varakkaille ihmisille kansanomainen ja epävirallinen oikeudenmukaisuuden muodot tarjosivatkin halvemmän ja yleensä välittömän vaihtoehdon kalliille oikeusjärjestelmälle. Tämä piti sisällään yhteisön jäsenten ilmaiseman kollektiivisen paheksunnan havaittuun loukkaavaan käytökseen. Epäiltyjä rikoksenteijöitä nöyryytettiin monilla tavoin, kuten kuljettamalla ja esittelemällä näyttävästi kaupungin läpi. Tätä ”kansanoikeutta” kansa käytti vaihtoehtona valtioperustaiselle rikosoikeusjärjestelmälle. (Cox & Devi-McGleish, 2020, s. 99–100.)

Painettu anteeksipyyntö oli myös yksi 1800-luvulla käytössä olleista keinoista saada oikeutta. Siinä sanomalehdessä julkaistiin anteeksipyyntö, jossa oli muun muassa rikoksentehtäjän ja uhrien nimet, asuinpaikka, rikoksentehtäjä ja kuvaus rikoksesta. Lisäksi siinä oli usein toteamus uhrin käynnistämästä menettelystä rikoksentehtäjää vastaan, mutta koska rikoksentehtäjä julkisesti tunnustaa syyllisyytensä ja maksaa kaikki tarpeelliset kulut, uhri ystävällisesti pysäyttää virallisen syytteen esittämisen. Anteeksipyyntö päättyi yleensä juhlalliseen lupaukseen olla koskaan toistamasta rikosta. Tällainen käytäntö tyydytti yleensä sekä uhria että rikoksentehtäjää. (Cox & Devi-McGleish, 2020, s. 100, 105.)

Painetut anteeksipyynnöt olivat sekä yksityisen että julkisen turvallisuuden ja oikeuden muoto, joka tarjosi mielenrauhaa uhrille ja osoitti muille ihmisille, että he olivat viattomia ja että heitä kohtaan oli tehty väärin. Lisäksi rikoksentehtäjä säästyi mahdolliselta vankeusrangaistukselta ja pääsi jatkamaan elämäänsä yhteisönsä keskuudessa. (Cox & Devi-McGleish, 2020, s. 100–101, 111.)

Isossa-Britanniassa keskusteltiin Lontoossa vuonna 1865 tapahtuneen Cornhillin kuru liikkeen ryöstön jälkeen turvallisuudesta sekä sen muutoksesta, kenellä on vastuu rikosten torjunnasta. Tapaus ei ollut käännekohta turvallisuuden historiassa, vaan se toimi välietappina pidemmän ajan muutoksessa kaupallisista turvallisuuskäytänteistä, jotka perustuivat yksityisten omistajien suoraan, henkilökohtaiseen valvontaan, asiantuntijoiden tarjoamiin turvallisuusratkaisuihin sekä julkisella että yksityisellä puolella. (Churchill, 2020.)

Isossa-Britanniassa käytiin toisen kerran keskustelua valvonnan hoitamisesta 1900-luvun puolivälissä. Niin kauan kuin ihmiset muistivat, poliisit olivat aina kannustaneet kotitalouksia ja yrityksiä suojaamaan omaisuuttaan yksityisen turvallisuusalan tuotteilla ja palve-

luilla, kuten lukoilla, kassakaapeilla, hälyttimillä ja vartijoilla (kunhan vartijat eivät meneet kaduille). Tämä täydensi poliisin resursseja. (White, 2020, s. 78.)

Jotkut yksityisen turvallisuusalan yritykset olivat kuitenkin alkaneet tarjota alihankintana palveluita julkisilla alueilla. Tämä aiheutti närää, koska julkiset alueet olivat kuuluneet vain poliisille. Poliisille ongelmana oli se, kuinka toisaalta olla tekemisissä yksityisen turvallisuusalan yritysten kanssa ja saada rauhoitettua sivustakatsojat sekä toisaalta suojella ja vahvistaa poliisin johtoasemaa kaduilla. (White, 2020, s. 78–79.)

Ratkaisuksi keksittiin 1960-luvulla painostaa vartioimisliikkeet muodostamaan ammattiliiton pitkään vakiintuneiden ja kiistattomien turvasuojausyritysten kanssa sekä olla tekemisissä vain jälkimmäisten kanssa. Poliisin näkökulmasta tämä sai näyttämään siltä, että he olivat tekemisissä yksityisen turvallisuusalan kanssa, vaikka he yrittivät vältellä merkittävän yhteistyön muodostumista. (White, 2020, s. 79.)

RANSKASSA VALTIO RAJOITTI YKSITYISEN TURVALLISUUSALAN TOIMINTAA

Ranskassa 1800-luvulla poliisi vakoili työntekijöitä ja oli enimmäkseen huolissaan työelämän riidoista, kuten työntekijäyhdistysten ja johdon riidoista. Poliisi pelkäsi, että nämä johtaisivat järjestäytyneeseen hallituksen vastaiseen rintamaan. (Merriman, 2006.) Poliisin vakoojat palvelivatkin valtiota (Walton, 2015, s. 210).

Ranskassa kansalliset ja kunnalliset viranomaiset kiistelivät siitä, pitäisikö yksityisiä toimijoita käyttää rikollisuuden torjuntaan tai poliisitoimintaan. Etsivätoiminta oli kuitenkin pääosin valtion hallinnassa, kansalliset viranomaiset halusivat käyttää salaisia agent-

teja poliittiseen valvontaan, kun taas paikalliset pormestarit halusivat palkata poliisivakoojia soluttautumaan ryöstäjien ja varkaiden jengeihin. (Merriman, 2006.)

Näistä kahdesta valtion intressissä oli poliittinen valvonta, jossa salaisia taktiikoita päätettiin käyttää (Merriman, 2006). Viranomaisilla oli myös kaikista kehittynein ja kattavin valvontaverkosto (Ross, 2020, s. 33). Ranskan valtio rajoitti kuitenkin yksityisten toimijoiden toimivaltuuksia erityisesti rikosten tutkimisessa (Ross, 2020, s. 38).

YKSITYISEN TURVALLISUUSALAN KEHITYS SAKSASSA

Saksassa poliittiset kriisit muokkasivat niin valtiota kuin myös valvontaa 1900-luvulla. Esimerkiksi vallankumoukset, sodat ja Euroopan rajojen uudelleenmäärittelyt pitivät yllä kaaosta. Aselepo päätti taistelun länsirintamalla vuonna 1918. Aselevon jälkeisinä vuosina turvallisuuden tarjontaa määrittivät moninaisuus ja pirstoutuminen. (Large, 1980.)

Turvallisuutta tarjosivat tavallisten poliisien lisäksi epäsäännölliset sotilaalliset, puolisotilaalliset ja vapaaehtoiset joukot, kuten kansalaisvartijat (*Einwohnerwehren*) ja vapaajoukot (*Freikorps*). Samalla myös uudentyypisiä yksityisiä turvallisuuden ja valvonnan muotoja perustettiin. Ne eivät olleet kokonaan erillään turvallisuusviranomaisista, mikä hämärsi valtion ja yksityisen sektorin välistä rajaa. (Large, 1980.)

Saksassa sodan viimeisten vuosien aikainen luottamuspula jatkui sodan jälkeen. Yhteiskunnassa tapahtunut sodanaikainen mobilisointi ja militarisointi sekä sitä seurannut vallankumouksellinen toiminta selittivät tätä luottamuspulaa. (Altenhöner, 2008.) Yksityisten tiedustelupalveluiden syntyminen ja toiminnat kertoivat väestön luottamuspulasta

valtion turvallisuuskoneistoon (Altenhöner, 2020, s. 208–209).

Saksan tiedustelussa erottui vuosina 1918–1920 kolme asiaa: valvonnan lisääntyminen, perinteisten turvallisuutta ja tiedustelua tarjonneiden instituutioiden pirstoutuminen sekä valvonnan yksityistäminen. Yksityistäminen piti sisällään valtion toiminnan siirtämistä yksityisille toimijoille, kyseisten toimijoiden välisen yhteistyön ja verkostoitumisen tehostamisen sekä henkilöstön, rahoituksen ja tiedonvaihdon sekoittumisen. (Altenhöner, 2020, s. 208.) Myöhemmin valtion tilanteen vakautumisen ja normalisoitumisen aikoina sosiaalinen jännite helpottui ja yksityiset tiedustelupalvelut menettivät kannatuksensa (Altenhöner, 2020, s. 209).

KESKUSTELUA ALAN ROOLISTA JA SÄÄNTELYÄ BELGIASSA

Yksityisiä turvallisuusalan yrityksiä ja yksityisiä yövartijoita oli Belgiassa jo 1900-luvun alussa (Keunings, 2009, s. 66; Leloup, 2020). Ensimmäisen maailmansodan jälkeen yksityisen turvallisuusalan yritysten määrä jatkoi nousuaan (Leloup, 2020, s. 62). Vuonna 1934 käyttöön otettiin sääntelyä, jonka tarkoituksena oli kieltää puolisotilaalliset organisaatiot (Leloup, 2020, s. 60). Kaiken kaikkiaan yksityiseen turvallisuusalaan suhtauduttiin neutraalisti vuosina 1919–1939, kun taas vuosien 1945–1968 aikana alasta alettiin keskustella voimakkaammin (Leloup, 2020).

Vuodesta 1970 lähtien jatkuvasti laajeneva yksityinen turvallisuusala alkoi herättää kysymyksiä. Eri tahot olivat huolissaan alan tarkoituksesta ja pitivät alaa muutenkin epäilyttävänä. Erityisesti kaksi huolta nousi esille. Ensimmäisenä oli huoli ennen poliisille kuuluneiden tehtävien uudelleenjaosta, ja toisena yksityisen turvallisuusalan henkilöstön toimivaltuuksista sekä niiden mahdollistamista

ihmisoikeusloukkauksista. (Leloup, 2020, s. 59.)

1980-luvun alussa vallitsi yleinen yksimieliisyys siitä, että viralliselle poliisitoiminnalle kuului yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen. Yksityisen turvallisuusalan tehtävänä oli puolestaan suojella puhtaasti yksityisen ja kaupallisen puolen intressejä. Tutkimusten perusteella on kuitenkin jäänyt epäselväksi, kuinka paljon julkiset ja yksityiset turvallisuusalan toimijat olivat toistensa kanssa tekemisissä. (Leloup, 2020, s. 59.)

YKSITYISEN TURVALLISUUSALAN KEHITYKSEN TAUSTATEKIJÄT

Tutkijat ovat tarkastelleet yksityisen turvallisuusalan kehityksen taustatekijöitä. Kehityksen taustalla on katsottu olevan useita tekijöitä ja erilaisia teorioita. Yhtenä selitysteorianä on pidetty epäformaalin kontrollin teoriaa, jonka mukaan perinteiset auktoriteetit ovat heikentyneet yhteiskunnassa kaupungistumisen myötä. Tämä näkyy esimerkiksi turvallisuusalan toimijoihin kohdistuvien uhkauksien lisääntymisenä. Teorian mukaan juuri kaupungistuminen ja perinteisten perhearvojen muuttuminen ovat osaltaan johtaneet yksityisen turvallisuusalan kasvuun (Jones & Newburn, 2002).

Toisena selitysteorianä on käytetty fiskaalista teoriaa, jossa korostetaan turvallisuusviranomaisten väheneviä resursseja, joiden myötä yksityinen turvallisuusala on kasvanut. Turvallisuuden yksityistäminen ei kuitenkaan ole näin yksinkertaista, koska usein yksityistämällä tarkoitetaan turvallisuuden ulkoistamista tai yksityisen ja julkisen välistä kilpailua. Yksityistämisessä on katsottu olevan kysymys julkisen sektorin uudistamisesta, jossa perinteisiä julkisen sektorin tuottamia palveluita on annettu yksityisille toimijoille (George & Button, 2000, s. 33–34).

Yksityinen turvallisuusala on kasvattanut asiakaskuntaansa perinteisistä kaupan ja teollisuuden toimialoista uusiin sektoreihin. Monilla toimialoilla on haluttu keskittyä ydintoimintaan, minkä seurauksena turvallisuusalan toiminnot ovat ulkoistettu (McCrie, 2006). Tätä kehitystä ilmentää myös kolmantena selitysteorianä pidetty mass private property -teoria, jonka mukaan toimialan kasvua voidaan selittää yksityisten tilojen muuttumisella osin yleisiksi, julkisiksi tiloiksi (Shearing & Stenning, 1981). Kauppakeskukset ja muut vapaa-ajanviettopaikat ovat esimerkki juuri tällaisista uudenaikaisista puolijulkisista tiloista, joissa yksityisen turvallisuusalan toimijat huolehtivat turvallisuudesta. Nämä tilat ovat jääneet poliisin valvomien julkisten tilojen ulkopuolelle (van Steden & Sarre, 2010). Lisäksi yksityiset turvallisuusalan toimijat valvovat laajasti näiden tilojen edustoja samoin kuin julkisia liikenneasemia ja -välineitä. Tämä on herättänyt Suomessakin keskustelua kaupunkitilan muuttumisesta ja yksityisen turvallisuusalan roolista valvoa sitä. Keskustelussa on nostettu esille se, että yksityisestä turvallisuusalasta on tullut kehityksen myötä merkittävä julkisen vallan käyttäjä ja kaupunkitilan määrittelijä (ks. esim. Hirvonen, 2011; Koskela, 2009).

Neljäntenä selitysteorianä on pidetty rikollisuuden määrällistä kehitystä ja rikoksiin liittyvien pelkojen lisääntymistä (Shearing & Stenning, 1981). Tätä keskustelua on käyty kriminologiassa paljon, kun rikollisuuden laskeva trendi esiintyi suurella osalla Länsi- ja Pohjois-Eurooppaa sekä Australiassa. Tutkijat päättelivät, että ilmiön taustalla voisi olla kaikissa maissa samankaltaiset rikollisuuden laskuun vaikuttavat mekanismit. Yksimielisyyttä ei kuitenkaan ole siitä, mikä on todella aiheuttanut rikollisuuden laskun, kun tutkijat ovat etsineet tyypillisesti syitä kontrollipolitiikan osa-alueista, kuten ankarammista rangaistuksista ja poliisin toiminnan tehostumisesta. Osa tutkijoista on etsinyt syitä yhteiskunnan olosuhteista, kuten talouden

suhdanteista, tulojaosta ja väestörakenteen muutoksista.

Keskustelussa Farrell tutkimusryhmineen on valtavirrasta poiketen korostanut yksityisen turvallisuusalan kasvun merkitystä ja turvallisuusteknologian kehitystä. He ovat tutkimuksissaan käsitelleet turvallisuushypoteesiksi (*security hypothesis*) nimettyä teoriaa ja siitä kumpuavaa selitystä, sekä selitysten suhdetta muihin vallitseviin selitysmalleihin. Turvallisuushypoteesia kannattavat tutkijat osoittavat kiistattomasti, että turvallisuusteknologia vaikuttaa muun muassa autovarkauksien ja autoista varastamisen vähenemiseen. Tilastot osoittavat, että tilaisuus tekee varkaan -tyyppiset autovarkaudet lähtivät 1990-luvun alussa nopeasti laskuun sen jälkeen, kun Isossa-Britanniassa ja Australiassa ajonestolaitteet yleistyivät. Tilastot kuitenkin myös osoittavat, että ammattimaisemmin tehtyjen autovarkauksien väheneminen on ollut hitaampaa. Tästä voisi tehdä johtopäätöksen, että kehittyneempi turvallisuusteknologia on estänyt nimenomaan nuorten ja vähemmän taitavien varkaiden toimintaa. Turvallisuushypoteesia kannattavien tutkijoiden mukaan erityisen selvästi turvallisuusteknologian merkitys on näkynyt myös asuntomurtojen ja myymälävarkauksien vähenemisenä. Farrell tutkimusryhmineen myöntävät silti, että väkivaltarikollisuuden laskua turvallisuusteknologia ei yksiselitteisesti selitä. Tutkimusryhmä nostaakin esiin mahdollisuuden, että omaisuusrikosten väheneminen olisi epäsuorasti vähentänyt myös väkivaltaa. (Farrell, Tilley & Tseloni, 2015.)

JOHTOPÄÄTÖKSET

Yksityinen turvallisuusala on ollut kansainvälisesti aina osa ihmisten turvallisuutta ja enemmän tai vähemmän yhteydessä turvallisuusviranomaisiin. Yksityinen turvallisuusala ei olekaan mikään uusi nykyajan ilmiö.

Toki yksityistä turvallisuusalaa voidaan määritellä eri tavoin, mutta jos sitä tarkastelee avarakatseisesti, voidaan historiasta havaita laaja joukko ihmisiä, asioita ja tapahtumia, jotka ovat muokanneet alaa siihen malliin, mikä se eri valtioissa tällä hetkellä on.

Ihmisten, omaisuuden, yksityisyyden, työpaikkojen ja maineen suojeleminen on usein ulottunut valtion virallisten instituutioiden ulkopuolelle. Turvallisuutta on tuotettu muun muassa yksityisetsivien, julkisten anteeksipyyntöjen ja vartijoiden kautta. Yksityisen turvallisuuden rakenteet ja käytännöt ovat toimineet esimerkkeinä, korvikkeina, kilpailijoina tai kumppaneina viranomaisille (Churchill, Janiewski & Leloup, 2020, s. 253). Eri valtioiden viranomaiset eivät usein olekaan kyenneet riittävästi suojelemaan, selvittämään rikoksia tai takaamaan oikeuden toteutumista, mikä on saanut aikaan tarpeen viranomaisten toiminnan ulkopuoliselle yksityiselle toiminnalle.

Eri valtioissa esimerkiksi sodat, vallassa olleet poliittiset näkemykset ja muut levottomuudet ovat muokanneet julkisen ja yksityisen turvallisuusalan välistä dynamiikkaa. Tilanteet ovatkin monissa valtioissa vaihdelleet historian aikana. Erityisesti Euroopassa sodilla oli vaikutusta enemmän valtiojohtoisen turvallisuuden määräävään asemaan.

Yksityisen turvallisuusalan kehitystä selittävät teoriat myös osoittavat, että on olemassa useita erilaisia yhteiskunnallisia taustatekijöitä toimialan kasvulle. Lisäksi yksityisen turvallisuusalan sääntelyyn liittyvät uudistukset ovat osaltaan mahdollistaneet kehityksen eri valtioissa. Zedner (2006) on toisaalta osuvasti todennut yksityisen turvallisuusalan kehityksessä olevan kyse ennen kaikkea paluusta historialliseen tilaan. Button (2002) on myös muistuttanut, että yksityisellä turvallisuusalalla on pitkä historia jo ennen kuin moderni poliisijärjestelmä luotiin yhteiskuntien teollistumisen myötä. Siten kyseessä ei ole mikään uusi trendi.

KIRJALLISUUS

- Altenhöner, F. (2008). *Kommunikation und Kontrolle: Gerüchte und städtische Öffentlichkeiten in Berlin und London 1914/1918*. München: Oldenbourg.
<https://doi.org/10.1524/9783486707458>
- Altenhöner, F. (2020). No license to know: Political crisis and the fragmentation and privatization of surveillance in Germany, 1918–20. Teoksessa D. Churchill, D. Janiewski & P. Leloup (toim.), *Private Security and the Modern State: Historical and Comparative Perspectives* (s. 195–213). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429060991-14>
- Bayley, D. & Shearing, C.D. (1996). The Future of Policing. *Law and Society Review*, 30 (3), 585–606.
<https://doi.org/10.2307/3054129>
- Button, M. (2002). *Private Policing*. Cul-lompton: Willan.
- Churchill, D. (2020). The politics of security in liberal society: Responsibility for crime prevention in mid-Victorian Britain. Teoksessa D. Churchill, D. Janiewski & P. Leloup (toim.), *Private Security and the Modern State: Historical and Comparative Perspectives* (s. 175–194). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429060991-13>
- Churchill, D., Janiewski, D. & Leloup, P. (toim.) (2020). *Private Security and the Modern State: Historical and Comparative Perspectives*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429060991>
- Cox, D. J. & Devi-McGleish, Y. (2020). “Pardon asked”: Printed apologies as a form of private security and popular justice in nineteenth-century Britain. Teoksessa D. Churchill, D. Janiewski & P. Leloup (toim.), *Private Security and the Modern State: Historical and Comparative Perspectives* (s. 99–116). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429060991-8>
- Draper, H. (1978). *Private Police*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Farrell, G., Tilley, N. & Tseloni, A. (2015). Why the Crime Drop? Teoksessa *Crime & Justice: A Review of Research*, 43. Chicago: The University of Chicago Press.
<https://doi.org/10.1086/678081>
- Friedman, L. M. (1991). ”Crimes of Mobility”. *Stanford Law Review*, 43 (3), 637–658.
<https://doi.org/10.2307/1228914>
- Friedman, L. M. (1993). *Crime and Punishment in American History*. New York: Basic Books.
- George, B. & Button, M. (2000). *Private Security*. Leicester: Perpetuity Press Limited.
- Hirvonen, A. (2011). Kiistojen kaupunki sääntöjen, hallinnonin ja vastarinnan tilana. *Oikeus*, 3, 293–312.
- Johnston, L. (1992). *The Rebirth of Private Policing*. London: Routledge.
- Johnston, L. (2000). *Policing Britain: Risk, Security and Governance*. Harlow: Longman.
- Jones, T. & Newburn, T. (2002). The Transformation of Policing? Understanding Current Trends in Policing Systems. *British Journal of Criminology*, 129–146.
<https://doi.org/10.1093/bjc/42.1.129>
- Kakalik, J. & Wildhorn, S. (1971). *Private police in the United States: Findings and recommendations* (5). Santa Monica: Rand Corporation.
- Keunings, L. (2009). *Des polices si tranquilles: Une histoire de l'appareil policier belge au XIXe siècle*. Louvain-la-Neuve: Presses Universitaires de Louvain.
- Koskela, H. (2009). *Pelkokierre: Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Large, D. C. (1980). *The Politics of Law and Order: A History of the Bavarian*

- Einwohnerwehr, 1918–1921. *Transactions of the American Philosophical Society*, 70 (2), 3–88.
<https://doi.org/10.2307/1006300>
- Leloup, P. (2020). Co-operation or competition? Discourses on the role of the private security sector in Belgium, 1934–90. Teoksessa D. Churchill, D. Janiewski & P. Leloup (toim.), *Private Security and the Modern State: Historical and Comparative Perspectives* (s. 59–77). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429060991-5>
- McCrie, R. D. (2006). A History of Security. Teoksessa M. Gill (toim.), *The Handbook of Security* (s. 21–44). Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Merriman, J. (2006). *Police Stories: Building the French State 1815–1851*. Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195072532.001.0001>
- Miller, W. R. (2019). *A History of Private Policing in the United States*. London: Bloomsbury Academic.
- Miller, W. (2020). The “right to bear arms” and self-defence in the United States: Individualized private policing. Teoksessa D. Churchill, D. Janiewski & P. Leloup (toim.), *Private Security and the Modern State: Historical and Comparative Perspectives* (s. 42–58). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429060991-4>
- Minnaar, A. (2005). Private-public partnerships: Private security, crime prevention and policing in South Africa. *Acta Criminologica*, 18 (1), 85–114. <https://hdl.handle.net/10520/EJC28859>
- Morn, F. (1982). *“The Eye That Never Sleeps”: A History of the Pinkerton National Detective Agency*. Bloomington: Indiana University Press.
- Nogala, D. & Sack, F. (1999). Private Re-configurations of Police and Policing: The Case of Germany. Teoksessa J. Shapland & L. van Outrive (toim.), *Police et Sécurité. Contrôle social et interaction public/privé. Social control and policing: the public-private divide* (s. 53–70). Paris: L’Harmattan.
- Ocqueteau, F. (2006). France. Teoksessa T. Jones & T. Newburn (toim.), *Plural Policing: A Comparative Perspective* (s. 55–76). London: Routledge.
- O’ Toole, G. (1978). *The Private Sector: Rent-a-cops, Private Spies and the Police-industrial Complex*. New York: Norton & Company.
- Paasonen, J. (2021). *Yksityisen turvallisuuksalan historia*. Helsinki: Jyri & Laura Paasonen Oy.
- Reiner, R. (2000). *The Politics of the Police*. Oxford: Oxford University Press.
- Robertson, S. (2020). The Pinkertons and the paperwork of surveillance: Reporting private investigation in the United States, 1855–1940. Teoksessa D. Churchill, D. Janiewski & P. Leloup (toim.), *Private Security and the Modern State: Historical and Comparative Perspectives* (s. 117–134). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429060991-9>
- Ross, J. E. (2020). Undercover policing and state power in the United States and France from the nineteenth to the early twentieth century. Teoksessa D. Churchill, D. Janiewski & P. Leloup (toim.), *Private Security and the Modern State: Historical and Comparative Perspectives* (s. 23–41). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429060991-3>
- Shearing, C. D. & Stenning, P. C. (1981). *Modern Private Security*. Teoksessa M. Tonry & N. Morris (toim.), *Crime and Justice (volume 3)* (s. 193–245). Chicago: University of Chicago Press.
<https://doi.org/10.1086/449080>
- South, N. (1994). Privatizing Policing in the European Market: Some Issues for Theory, Policy and Research. *European Sociological Review*, 10 (3), 219–233.

- <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.esr.a036334>
- van Steden, R. (2007). *Privatizing Policing: Describing and explaining the growth of private security*. Hague: BJU Legal Publishers.
- van Steden, R. & Sarre, R. (2010). The tragic quality of contract guards: a discussion of the reach and theory of private security in the world today. *The Journal of Criminal Justice Research*, 1 (1), 1–19.
- Volkov, V. (2002). *Violent Entrepreneurs: The Use of Force in the Making of Russian Capitalism*. Ithaca: Cornell University Press.
- de Waard, J. (1999). The Private Security Industry in International Perspective. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 7 (2), 143–174.
<https://doi.org/10.1023/A:1008701310152>
- Walton, J. (2015). *The Legendary Detective. The Private Eye in Fact and Fiction*. Chicago: University of Chicago Press.
<https://doi.org/10.7208/chicago/9780226308432.001.0001>
- White, A. (2020). Monopoly or plurality? The police and the private security industry in mid-twentieth-century Britain. Teoksessa D. Churchill, D. Janiewski & P. Leloup (toim.), *Private Security and the Modern State: Historical and Comparative Perspectives* (s. 78–95). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429060991-6>
- Wood, J. & Cardia, N. (2006). Brazil. Teoksessa T. Jones & T. Newburn (toim.), *Plural Policing: A Comparative Perspective* (s. 139–168). London: Routledge.
- Yoshida, N. & Leishman, F. (2006). Japan. Teoksessa T. Jones & T. Newburn (toim.), *Plural Policing: A Comparative Perspective* (s. 222–238). London: Routledge.
- Zedner L. (2006). Policing before and after the Police: The Historical Antecedents of Contemporary Crime Control. *British Journal of Criminology* 46 (1).
<https://doi.org/10.1093/bjc/azi043>